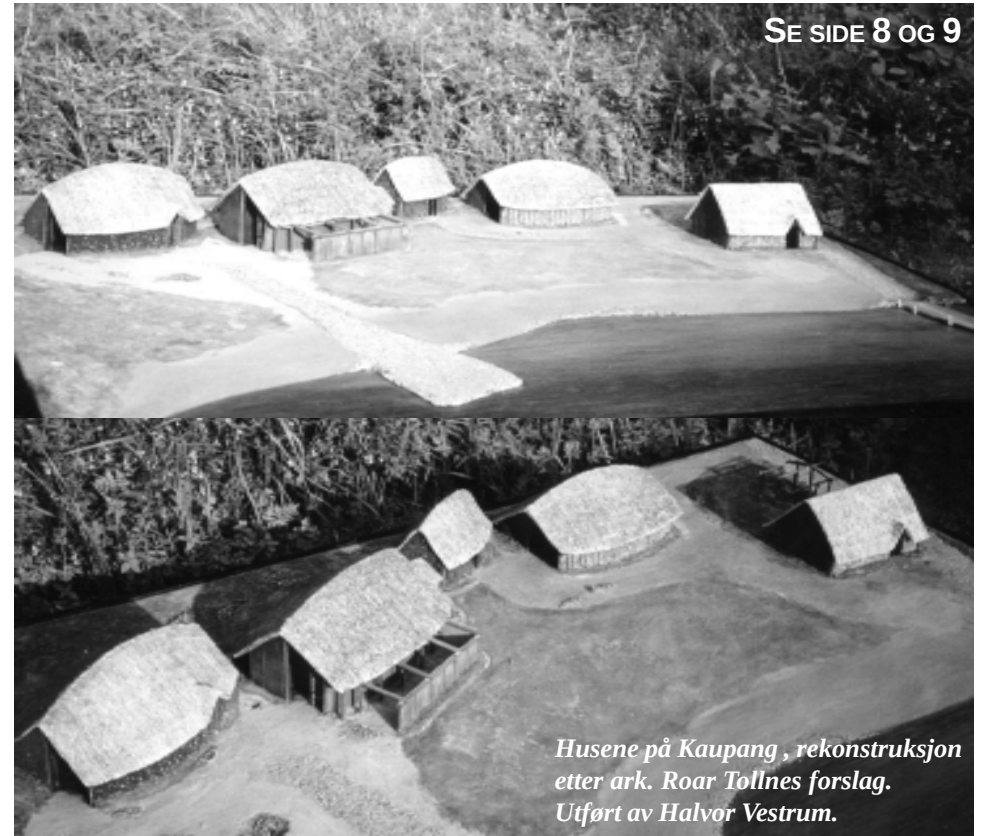

Tur til Borg i 2000

SE SIDE 8 OG 9

*Husene på Kaupang , rekonstruksjon
etter ark. Roar Tollnes forslag.
Utført av Halvor Vestrum.*

*Invitasjon til medlemsmøte
onsdag 17 november*

se bakside

Lederen har ordet

"INTET ER NYTT UNDER SOLEN"

Gro R. Stalsberg

Som dere vil se av bildene og faksimile på motstående side er verken historiske stevner eller planer om permanent utstillingslokale i forbindelse med Kaupang noe nytt. Kaupangprosjektets to arrangementer på Huestranda i 1996 og 1997 har en klar parallell til stevnet som ble arrangert 5. august 1951 på Kaupang. Den gang med Tjølling Historielag som arrangør. Det var historisk opptog, foredrag, omvisninger og musikk. Og at det var et populært arrangement kunne vi lese i avisene dagen etter, stor suksess og ca. 1000 historieinteresserte besøkende fra fjern og nær.

Går vi noen år framover i tid, til april 1965 kan vi lese i Larvik morgenavis at en midlertidig arbeidskomite for bevaring av vikingebosettingen på Kaupang hadde møte på Tjodalyng under ledelse av ordfører Hans Huseby Hem. Med seg i komiteen hadde han bl.a. lensmann Hans Chr. Jahnsen, turistsjefene Cort Dreyer, Larvik og M. With Endresen, Sandefjord. Det ble da bestemt å

undersøke mulighetene for å bygge et permanent utstillingslokale i nærheten av Kaupang-utgravningene. I avisartikkelen står bl.a.: *"Charlotte Blindheim stiller seg meget positivt til initiativet om at Kaupangfunnene bør bevares og gjøres kjent for publikum. Ved et møte som skal finne sted i slutten av april, vil arbeidsutvalget foreta en befaring av Kaupangområdet sammen med konservator Charlotte Blindheim og professor Bjørn Hougen for å gi planene en mer konkret form."*

Planene om et informasjonssenter eller museum kom den gang så langt at ark. Roar Tollnes, Sandefjord hadde ferdig tegninger og i 1969 ble det innlevert byggemelding til Tjølling kommune. Tomt var valgt, men ble senere nektet brukt av Oldsaksamlingen. Nytt alternativ kom opp, men der måtte høyspentledningen legges som jordkabel. Dette alternativet ble for dyrt og saken døde hen.

(forts.)

Da noen av oss første gang møttes på Tjodalyng 6.5.1994 for å diskutere hvordan vi skulle få både offentlige instanser, besøkende og fastboende til å fatte interesse for og få kunnskap om vår rike oldtidshistorie med Kaupang som selve fyrtårnet, var det gamle stier vi fant igjen. Drøyt 5 årene er gått siden da, noen nye spor har vi laget og mye av det vi den gang drømte er blitt en realitet, selv om det nok er et stykke igjen til vårt endelige mål, et informasjonssenter med permanente utstillinger.

Innholdet og kvaliteten på informasjonen i teltene våre har økt år for år. Vi har i to år hatt gode tilbud til skolelver i "Skiringssalens skoger". Vi er i ferd med å bygge en utstilling om

Kaupang i samarbeid med Larvik-museene. Riktignok ikke i egne lokaler, men lokaler i Larvik Sjøfartsmuseum er en god begynnelse. Vi har fått tilsagn om å låne noen originale funn fra Oldsaksamlingen. I første omgang for noen måneder, men vi ser det som en god start på et samarbeid. Publikumsinteressen er stor og utgravningene vil skape enda større interesse og behov for opplysninger.

– Og kanskje greier vi det denne gangen - det er gått 30 år siden første byggemelding til et informasjonssenter/museum ble sendt inn - nå burde tiden for ferdigbehandling snart være innen rekkevidde!

Det vil ta mange år før Kaupangfeltet avlures hemmelighetene

Ca. 1000 mennesker hadde lunnet veien til Historiestevnet på Kaupang

Stevnet på Kaupang i 1951 – stor suksess

Historisk opptrinn på Kaupang til sommeren

Den midlertidige arbeidskomite for bevaring av vikingebosettingen i Larvik og

Planene for et permanent bygg på Kaupang diskuteres i 1965

Prolog skrevet av Nils Østby

- til Tjølling Historielags historisk stevne på Kaupang 5.8.1951

Vikværing - kvinner og menn!
Her kommer jeg igjen -
Jeg er en høvding, født og bårn
her på denne gamle gården.
Jeg fôr viden om på havet
Jeg falt i strid og ble begravet
på høydedraget under fjellet,
men hvor - kan ingen nå fortelle

For tusen lange vintrer siden
- den som nå kaldes sagatiden -
da vokste skogen ruvende og svær
i traktene rundt fjorden her.
Lyng og villgras grodde
her på gården, hvor jeg bodde.
- Mager var den skrinne jorden
men så var det fisk i fjorden
og i skogen, over stein og stokker
streifet varg og villdyrflokker.

Vinteren var barsk og lang,
det hendte nok engang
at sulten gnog i uværstager.
Men så kom våren, lys og fager
- da blomstret livet frem på ny,
her i denne oldtidsby.
Her var hus og markedsboder,
Gudehov og offergoder -
Angler, sakser, danemenn
kom her årvisst om igjen.
Solgte, kjøpte rav og huder
blotet til de gamle guder
Ja - her var liv i gamle dage,
i det skjemtefulle lage'
åt og drakk vi dagen lang
og det hendte nok engang
det var drap som skulle hevnes
Det som verre var kan ikke nevnes.

Her fra disse lune viker
dro vi ut til fjerne riker
Ranet, plyndret hvor vi fôr,
røvet barnet fra dets mor.
Vi kom hjem med blod på sverd
- et liv - det var så lite verd.
Men vi lærte dog til sist
om én som kaltes hvite Krist.
Og da vi tok den nye lære,
vi reiste templer til han ære.

Under vekslende kår
har folket levd gjennom tusen år.
De brente og ryddet skogen
- mere jord ble lagt til plogen.
Forandringene er mange og store.
Overalt er det fremgang å spore.
Hvor vi snur og vender oss hen
kjenner vi oss knapt igjen.
Den gamle Kaupang er jevnet med jorden
- bare fjellet og fjorden
er som i henfarne år,
mens alt levende liv forgår.

Når dere i dag er samlet til stevne
så kunne det være mer å nevne
Men nå vender jeg hesten -
Dere må granske ut resten - -

Vikingene inntar Kaupang i 1951.

Turen går til...

Isle of Man og med "The Story of Man"

Turene våre har så langt gått i vårt nærmiljø.
Denne gang tar jeg dere med en tur til Isle of
Man. En herlig liten øy på størrelse med Larvik
kommune, beliggende i Irskesjøen og med sterke
røtter og tradisjoner til Norge.

Det er noe både med atmosfæren og folkene som
bor på Man. De er stolte av sine røtter, blanding
av keltisk og nordisk blod, og de vet å formidle
dette til oss som besøker øya. Jeg var der sammen med gode venninner en uke. Og på
denne tiden rakk vi ikke over øyas alle museer og severdige steder, selv om vi var ut på
flere ting hver dag. Mest imponerende, og det som ligger nærmest Kaupangprosjektets
virkeområde var nok "House of Mannannan" i Peel og "Tynwald". "Manx museum" ga
oss også mange fine innblikk i øyas historie.

Tynwald står i dag for det eldste sammenhengende parlament i historien, og hadde sitt
1000 års jubileum i 1979. Øya har sin nasjonaldag 5.juli og ritualene rundt denne
dagen har sine røtter i det skandinaviske tinget. Opprinnelsen til navnet er "Thing-
Vollr"

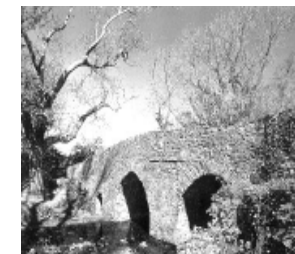

I "House of Mannannan" møter vi Odins Raven, et vikingskip som ble seilt over
til Man fra Trondheim til 1000 års jubileet i 1979. Dette er nå en del av utstillingen i
"The Story of Man". Bygningen er et moderne opplevelsessenter hvor vi går inn i
øyas tidligste historie, så møter vi vikingene som kommer og bosetter seg her og
blander seg med øyboere. Vi vandrer videre gjennom historien og fram mot vår egen
tid. Noen av scenene i vandringen var utrolig livaktige, og vi fikk en god oversikt
over øyas historie. Det var tydelig at de norske vikingenes inntog rundt år 800
hadde satt varige, men ikke negative spor. I flere perioder ble øya styrt av norske konger.
Museene kan gjøre en grunn av misunnelse, og med tanke på øyas størrelse og
innbyggerantall har vi langt igjen her hjemme, for å komme i nærheten av dette.

Ut over det jeg allerede har nevnt er øyas 3 spesielle
jernbaner en artig opplevelse. Verdt å besøke er absolutt
middelalderborgen Castle Rushen i Castletown. Vi fikk
også en fin og informativ omvisning i klosteret Rushen
Abby. Dette ble reddet i siste liten og de holder nå på
med arkeologiske utgravninger der. Dette skal nå
tilrettelegges for publikum og åpnes neste år. Landsbyen
Cregneash er verdt et besøk og i tillegg er det fine
turløyper langs langs kysten. Et sted vel verdt å besøke.

Hovedarenaen for tinget på Man -
med tradisjon tilbake til 979 e.Kr.

Munkenes bro fra middel-
alderen, nær Rushen Abby.

Styret Informerer

Leder:

Gro R. Stalsberg
33 12 47 36

Nestleder:

Anne Gilding
33 11 48 37

Sekretær:

Wenche Hellum
33 18 57 06

Kasserer:

Gjert Jahnsen
33 12 51 51

Styremedlemmer:

Erland Blakstad
Bjørn Bergene
Ingjerd B. Nyhus Larsen

Vara:

Gunnar Gulvik
Eva Smith-Meyer

**Foreningens
adresse:**

Kaupangprosjektet
Olav Flåtensvei 3a
3280 Tjodalyng
Fax: 33 12 50 42

Bankgiro: 2510.25.39837

Internettadresse:

<http://home.sol.no/~kaupang>

Redaktør:

Gro R. Stalsberg

Utforming:

Steinar Stalsberg

Trykk:

Preutz Grafisk AS
3269 Larvik

200.000 kr. fra Anders Jahres Humanitære Stiftelse til Kaupangutstilling!

Forberedelsene til utstillingen er i full gang, og etter planen skal vi åpne utstillingen rundt 1.5.2000. Pengene fra Anders Jahres fond var en meget god start, og med Kaupangprosjektets og Larvikmuseenes midler i form av arbeidsinnsats og noen friske kr. er vi et godt stykke på vei, men ikke helt i mål. Det er dyrt å produsere utstillinger og gjenstandene fra Oldsaksamlingen krever spesialbygde montre. Derfor må vi ut med tiggerstaven og be om ytterligere tilskudd både fra private og offentlige instanser. Kjenner du noen som du tror kunne hjelpe oss – *gi oss beskjed!*

Kontingent 1999

Det har vært god inngang på kontingenten for 1999, men fortsatt mangler vi noen. Vi håper fortsatt å ha deg som medlem, og vi er helt avhengig av denne inntekten for å kunne drive på samme nivå som nå.

Informasjonsteltene på Kaupang

Antall besøkende på Kaupang ligger muligens litt under fjorårets ca. 3000, noe som nok for det meste skyldes at vi ikke kom i gang før ca. 15. juli i år. Mange har spurt om utgravningene som skal starte til neste år, noen ble skuffet over at det ikke allerede var i gang. Modellen av husene har skapt stor begeistring og vi får mye skryt for vårt tiltak. En god del nye medlemmer får vi også vervet. Foreningen får også inn en del kroner i vår "offerkrukke" som vi har stående i teltet, og salg av krus, tallerkener og årsskrift har også vært bra.

Igjen må styret få rette en stor takk til Gjert Jahnsen, som ikke bare har teltene rett utenfor husene og sørger for å åpne og lukke, men som også tar seg av publikum på en utmerket måte. Det er kommet mange tilbakemeldinger til oss på hvor god service som ytes. Som tidligere år har det vært en god del utenlandske turister, historieinteresserte og mange med gode historiekunnskaper.

Kaupangmodellen

På bladets førsteside ser dere modellen av de utgravde husene på Kaupang som Halvor Vestrum har laget for oss. Han har samarbeidet med arkitekt Roar Tollnes, medarbeider ved utgravningene og forfatter av boka som omhandler hus og konstruksjoner i byområdet. Det er fantastisk for første gang å se Roar Tollnes velkjente tolkning i modell.

Detalj av et par av husene på modellen.

Det er et fantastisk stykke arbeid og hver minste kjente detalj er på plass. Vi skylder Halvor Vestrum en stor takk for et nydelig utført arbeid og for å ha gitt oss mangfoldige timers arbeid i gave. Og ikke nok med det, han er nå i gang med å lage figurer til modellen, slik at vi virkelig kan se hvordan livet på Kaupang kan ha artet seg. Igjen – tusen takk Halvor.

Tur til Borg i Lofoten sommeren 2000

Fjell og fiskebåter i Lofoten

Nå er det på tide å fylle på litt stoff om turen til Lofoten i juni 2000. Programmet blir omtrent som vi har nevnt i Budstikka tidligere.

Det blir avreise torsdag 22. juni fra Gardermoen. Torp hadde selvfølgelig vært et alternativ, men foreløpig flyr verken Bråthen eller SAS direkte til

Bodø fra Torp. Det er derfor nødvendig å bytte til Widerøe i Trondheim. Widerøe og SAS

korrespondere dårlig og det er 3 timers venting i Trondheim hver vei. Slik vi legger opp turen, synes vi det er like greit å ta avreise fra Gardermoen. Det blir satt opp buss til Gardermoen og flyet har avgang ca. 13.15 på torsdagen. Ønsker noen å kjøre bil eller ta tog/hurtigruta til Lofoten, er det selvfølgelig helt i orden. Vi ordner overnatting for dere også på samme sted som resten av selskapet.

St.Hanskvelden i Lofoten. Det blir satt opp et historisk skuespill på Borg denne kvelden med bl.a. Bjørn Skagestad i en av hovedrollene. Kulissene til skuespillet er bl.a. Lofotr, langskipet som ligger ankret opp ved neset og naturen selv. I Lofoten er den bare helt fantastisk med gressgrønne bratte lier og snødekte fjell. Midnattsol og godvær er bestilt.

(Borg var et mektig høvdingsete, den gang Kaupang var en sentral handelsplass i Norden. Ottar skal ha besøkt stedene og nevner dem begge.)

Tidligere på dagen, fredag 23.juni, vil vi få en omfattende omvisning på dette høvdingsetet på Borg med utgravninger, langhuset, museet, verkstedene og mye mer. Lunsj i Gildehallen hører også med.

Vi har satt hjemreise mandag den 26.juni. Denne kan selvfølgelig endres hvis vi ser det er mange som ønsker å forlenge reisen i Nord-Norge. Kaupangprosjektet vil ha program frem til avreisedagen, så en eventuell forlengelse må skje på egen hånd. Hvis dere ønsker å forlenge turen utover det oppsatte programet, er det viktig at dere gir oss beskjed pga. billettbestillingen på flyet.

Overnattingen i perioden vil skje i rorbuene på Ballestad som vi har nevnt i Budstikka tidligere. Her kan dere få full/halvpensjon eller ordne mat på egenhånd. Her må vi bestille i forkant, så det er fint om dere kan si ifra om hvordan dere ønsker måltidene. Vi legger opp til felles middager/lunsjer med spesialretter fra stedet. Vår vert Aksel er en skikkelig «kløpper» på kjøkkenet og kan anbefale en rekke velsmakende spesialiteter; nevnte vi hvitvinsdampede blåskjell eller innbakt steinbitfilè?

Vikingsmuseet på Borg

24. og 25. juni skal vi ha til sightseeing på Lofotøyene. Vi leier en buss som står til vår rådighet som frakter oss rundt på de ulike severdighetene; Vi kan eksempelvis nevne Smeden på Bu, glasshytta på Vikten, kunstneren i Ramstad og Fiskeværet Reine. Det er utrolig mye å ta av, så det endelige programmet er ikke helt spikret. Som en aktivitet må vi selvfølgelig nevne fiske. Det blir en egen tur med skøya Wenche, hvor det blir mulighet til å trekke stortorsken. Fra skøyta til Bastesen i Steine får du kjøpt hvalkjøtt. Den er selvfølgelig skutt i forskningsøyemed med en veterinær tilstede.

Vi håper turen til Nord-Norge blir fulltegnet, 30 plasser er reservert. Vi ønsker å få opp en del navn på listene for da er det lettere å holde av plassene allerede før årskiftet. Det skal da ikke gjelde som en bindende påmelding.

Den endelige påmeldingen må vi ha før 15.mars 2000

Detaljer ang. priser og tidspunkter for forskjellige aktiviteter blir det gjort nærmere rede for på medlemsmøte på Tjodalyng onsdag 17.november kl. 19.00.

Så er du interessert i turen eller bare ønsker å få vite litt om høvdingsetet på Borg, er du hjertelig velkommen til møtet på Tjodalyng!

Arrangementskomiteen
v/Ingjerd Beate Nyhus Larsen

Kaupangprosjektet - høvdingesetet på Borg

- Kort historikk for anlegget:

Inntil en dag i 1981, hvor bonden Frikk Harald Bjerkli pløyde litt dypere på Borg-plataet og la merke til at jorda var spesielt sort her, lå Borghøvdingens residens i total glemsel. I plogfurene fant amatørarkeologen Kåre Ringstad glassperler og skår av en keramikk-kanne som var hentet i Frankeriget for over 1000 år siden. En lignende gjenstand var aldri funnet så langt mot nord.

Et fiskehjel

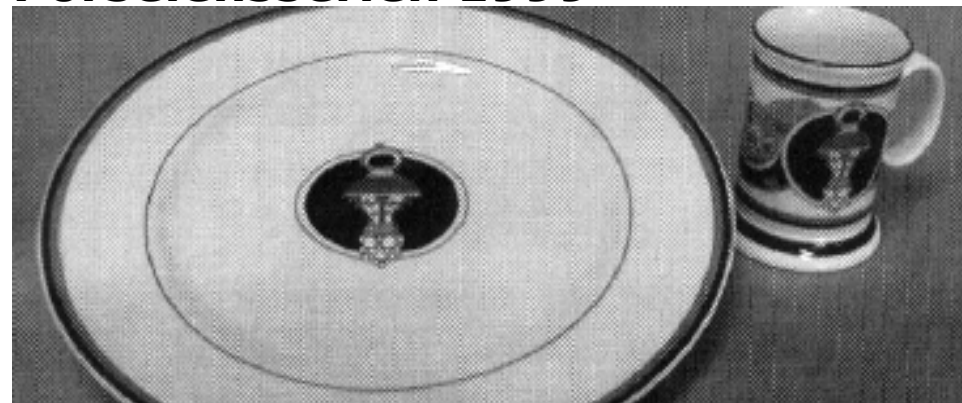
Det var tidligere kjent at høvdingen Ottar, som bodde lengst nord i Norge, foretok lange reiser - mot nord, rundt Nordkapp og inn i Hvitehavet, mot syd til handelsplassen Skiringssal og videre til Hedeby i Slesvig. Hans beretning ble nedskrevet av Kong Alfreds hoff i England i 890 - åra. På Borg var det håndgripelige bevis på den tids lange reiser. Det var ikke Ottar som bodde på Borg - men hvem var det ? Kanskje var den siste Olaf Tvenjabrynne, landnåmsmann, som senere slo seg ned på Sørvest-Island ca. 900 e. Kr. ? Glassperlene og keramikken ble begynnelsen - ikke bare til arkeologiske utgravninger, men også til Vikingmuseet på Borg.

I 1983 og -84 foretok Tromsø museum prøveutgravninger i området for å konstantere funnets omfang og karakter. Her ble det klart at det var snakk om et anlegg av usedvanlige dimensjoner og med et gjenstandsmateriale med en eneste parallell i Norge, nemlig Kaupang ved Oslofjorden. Funnet satte Lofoten i et helt nytt perspektiv i forhold til Sydskeandinaia og det øvrige Europa.

I 1985 ble undersøkelsen organisert som et fellesnordisk forskningsprosjekt med den målsetning: «Studiet av et nordisk høvdingdøkke i yngre jernalder med særlige henblikk på politisk, økonomisk, sosial og religiøs funksjon.» Her kunne man dra nytte av erfaringer fra det øvrige Norden. I årene fra 1986 - 89 foretok forskere fra Norge, Danmark, Sverige og Finland, hver med sitt spesialfelt, utgravninger. Det skulle vise seg at de fant det hittil største høvdingsete fra vikingtiden. Dette funnet vakte oppmerksomhet langt utover Norges grenser. Høvdingesetet på Borg representerte et viktig bidrag til den videre forskning om vikingenes samfunn.

Allerede under utgravningene var det stort lokalt engasjement og sammen med mange gode hjelpere var det et solid grunnlag for å skape et lokalt kulturhistorisk museum, som samtidig skulle bli et sentrum i et kultur - og reiselivsbygg av nasjonal og internasjonal interesse. Etter en kjempeinnsats fra mange interessegrupper, kunne museum , opplevelsessenter, fjøs, natursti, forretning, restaurant m.m. åpne 1. juni 1995.

Porselensserien 1999

Utkastet til nytt produkt i vår porselensserie fra PP er klart. Det vil bli foretatt noen små endringer på koppen

Prøvetrykket til årets porselensserie er nå klar og Porsgrunn Porselen skal straks i gang med produksjonen. Årets to motiver er hentet fra Kaupang og Fevang. Det er arkeologiske funn som i denne omgangen preger årets serie. Det er to smykker som stammer fra disse to stedene. Fra Fevang er det en gullberlokk og fra Kaupang er det en liten rund spenne i forgylt bronse.

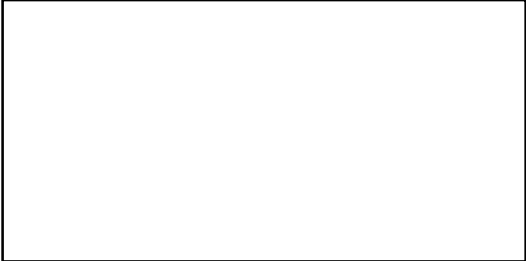
Spennen ble funnet i en ubrent mannsgrav på gravfeltet i sønde Bikkhullet og motivet er et båndformet dyr, oppkveilet i flere slyng, profilert hode i midten med takketopp. Kroppen er tverrstripet, lårene punktornert, lemmene glatte med markering av tær. Diameter 2,8 cm.

Gullberlokken er et praktstykke, et hengesmykke fra romertiden og funnet på Fevang i Sandar. Funn fra området dekker alle perioder fra jernalderen og stedet har vært brukt som gravfelt gjennom 15 århundrer. Fevangfeltet ligger på raet og for bare 100 år siden var det 150-200 gravhauger igjen der. I dag består feltet av 16 gravhauger/røyser, samt 3 steinlegninger.

Årets motiv er også i år tegnet av Astrid Skaaren Fystro. Som bakgrunn for de avbildede smykkene kan vi skimte røysene på Mølen, slik vi kan se på de to tidligere utgavene i porselensserien. Vi holder prisene på det samme nivået som fjoråret og regner med at serien også denne gang skal bli en populær salgsartikkel.

Du får kjøpt produktene på flg. steder:

Gjert Jahnsen (tlf. 33 12 51 51), Husfliden, Larvik turistkontor eller ved å henvende dere til Gro Stalsberg (tlf. 33 12 47 36) eller Ingjerd Beate Nyhus Larsen (33 18 34 46/33 13 88 23)

B

Returadresse:

*Budstikka
Gro Stalsberg
Olav Flåtensvei 3a
3280 Tjodalyng*

MEDLEMSMØTE

Vi ønsker å samle medlemmene våre og inviterer til:

**Medlemsmøte på Tjodalyng
(gamle Tjølling herredshus, 2. etg.)
Onsdag 17.november kl. 19.00**

Program:

Kort orientering om det siste om Kaupangutgravningene

- Gro Stalsberg

Kaupangsprosjektets utstilling år 2000

- Gro Stalsberg

Lysbildeforedrag om Borg i Lofoten

- Ingjerd Beate Nyhus Larsen

Informasjon om sommerens tur til Borg i Lofoten

- Ingjerd Beate Nyhus Larsen

Utlodning

Vi håper at så mange som mulig har anledning til å komme på dette møtet og har eller får lyst til å delta på turen til sommeren 22. - 26.juni 2000